

***Vaccinatiegraad
Rijksvaccinatieprogramma(RVP)
in Den Haag***

RIVM cijfers verslagjaar 2023

Inhoud

Hoofdbevindingen.....4

De vaccinatiegraad is voor alle RVP vaccinaties in alle stadsdelen in Den Haag (fors) gedaald in vergelijking met verslagjaar 2022

Bevinding 1: Soms grote verschillen tussen stadsdelen in daling vaccinatiegraad

Bevinding 2: Stadsdelen Escamp, Laak en Centrum hebben voor bijna alle vaccinaties nog steeds de laagste RVP vaccinatiegraad

Bevinding 3: Oudere kinderen, in de categorie kleuters, schoolkinderen en adolescenten, hebben vaak een lagere vaccinatiegraad dan zuigelingen

Toelichting, verdieping en achtergrond.....6

Bijlagen.....9

Bijlage A: Vaccinatiegraad in Den Haag per vaccinatie

Bijlage B: Trend vaccinatiegraad zuigelingen per stadsdeel

Bijlage C: Trend vaccinatiegraad kleuters en schoolkinderen per stadsdeel

Bijlage D: Trend vaccinatiegraad adolescenten per stadsdeel

Bijlage E: Gewogen gemiddelde vaccinatiegraad per wijk

Bijlage F: Vaccinatiegraad zuigelingen DKTP per wijk

Bijlage G: Vaccinatiegraad zuigelingen BMR per wijk

Bijlage H: Vaccinatiegraad kleuters DKTP per wijk

Bijlage I: Vaccinatiegraad schoolkinderen DTP per wijk

Bijlage J: Vaccinatiegraad schoolkinderen BMR per wijk

Bijlage K: Vaccinatiegraad adolescente meisjes HPV per wijk

Bijlage L: Vaccinatiegraad adolescenten MenACWY per wijk

Leeswijzer

Dit rapport is opgesteld in piramidale vorm, waarin de nadruk meer ligt op uitkomsten en minder op de wijze van dataverzameling en analyse. Het rapport begint met de algemene en meest urgente bevindingen, geeft vervolgens nadere toelichting, verdieping en achtergrond in en eindigt met de ruwe, gevisualiseerde data op gemeente, stadsdeel en wijkniveau in de bijlages.

Hoofdbevindingen

De vaccinatiegraad is voor alle RVP vaccinaties in alle stadsdelen in Den Haag (fors) gedaald in vergelijking met verslagjaar 2022

Wat is de RVP vaccinatiegraad per stadsdeel en wijk in Den Haag? Om meer inzicht te krijgen in welke wijken een relatief lage vaccinatiegraad hebben, analyseerde GGD Haaglanden RVP vaccinatiegraadcijfers, verkregen via het RIVM. Voor zeven vaccinaties (DKTP en BMR zuigelingen, DKTP kleuters, DTP en BMR schoolkinderen en HPV meisjes en MenACWY adolescenten werd per stadsdeel en wijk de vaccinatiegraad onderzocht.

Het beeld dat uit deze analyses naar voren komt is dat de vaccinatiegraad voor alle vaccinaties in alle stadsdelen is gedaald. Deze dalende trend is ook landelijk en in de overige vier grootste steden (G4) zichtbaar. Het RIVM concludeert op basis van eigen, landelijke onderzoeken dat er signalen zijn dat er een verminderd vertrouwen is in vaccineren, een beeld dat ook terugkomt in andere Westerse landen*. Als mogelijke, onderliggende oorzaken worden o.a. genoemd: de verspreiding van (des)informatie tijdens de COVID-19-pandemie; vaccinatiemoedigheid door de extra COVID-19 vaccinaties; verwarring over het moment om te kunnen vaccineren door extra vaccinatiemomenten rondom COVID-19 vaccinaties. Op pagina 6 worden de implicaties van deze bevindingen voor eerdere aanbevelingen om de vaccinatiegraad te verhogen in Den Haag besproken.

Deze verdere en algehele daling in vaccinatiegraad in Den Haag is om drie redenen zorgelijk. Ten eerste omdat de daling van het voorgaande verslagjaar heeft doorzet. Waar de daling vorig jaar nog onder andere toegeschreven kon worden aan logistieke problemen omtrent de RVP vaccinaties veroorzaakt door de COVID-19 pandemie, zet de daling dit jaar fors door. Ten tweede wordt de daling dit jaar niet alleen in de stadsdelen met achterstand gezien, maar in alle stadsdelen. Ten derde omdat de norm van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) om te komen tot een vaccinatiegraad van minimaal 95% voor mazelen, en 90% voor de overige infectieziekten, niet wordt gehaald. Groepsbescherming en groepsimmunitet neemt hierdoor af, waardoor jonge kinderen, kwetsbare en niet-ingeënte inwoners een groter risico lopen op ziektes waartegen het RVP beschermd.

Bevinding 1: Soms grote verschillen tussen stadsdelen in daling vaccinatiegraad

De vaccinatiegraad voor de zuigelingenvaccinaties D(K)TP en BMR is in alle stadsdelen gedaald met circa 5-8%. Voor de DKTP kleuters vaccinatie is ook een algemene afname zichtbaar van 3-4% zichtbaar in heel Den Haag, en een flinke afname in stadsdeel Centrum van 10%. Voor DTP en BMR schoolkinderen is er door heel Den Haag een afname van circa 10% te zien ten opzichte van verslagjaar 2022, waarbij Stadsdeel Laak de grootste afname laat zien met 18% en 20%, respectievelijk. De HPV meisjes vaccinatie laat een minder eenduidig beeld zien; een afname van 8% in Scheveningen, tot een daling van 30% in Laak. Ook voor de MenACWY adolescentenvaccinatie is er meer spreiding binnen Den Haag zichtbaar; zo daalt de vaccinatiegraad met 5% in Scheveningen, en ruim 20% in Laak. De gemiddelde, gewogen vaccinatiegraad van alle RVP vaccinaties, exclusief HPV, is voor bijna alle stadsdelen met circa 10% gedaald ten opzichte van verslagjaar 2022.

Bevinding 2: Stadsdelen Escamp, Laak en Centrum hebben voor bijna alle vaccinaties nog steeds de laagste RVP vaccinatiegraad

Net als in verslagjaar 2022 hebben de drie stadsdelen met de meeste achterstand in Den Haag, namelijk Centrum, Escamp en Laak, voor bijna alle zeven RVP vaccinaties weer de laagste

* Vaccinatiegraad en jaarverslag Rijksvaccinatieprogramma Nederland 2022. Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM).

vaccinatiegraad. Extra zorgwekkend is dat er in deze stadsdelen veel kinderen opgroeien. Van alle kinderen die in aanmerking kwamen voor een vaccinatie in Den Haag, woont circa de helft van deze kinderen in één van deze drie stadsdelen. Het gaat daarom om relatief grote aantallen kinderen die onvoldoende beschermd zijn

De vaccinatiegraad is na jaren van daling nu zorgwekkend laag in deze drie stadsdelen. Waar de andere vijf stadsdelen nog een vaccinatiegraad van circa 90% halen voor de BMR zuigelingen vaccinatie, is de vaccinatiegraad in Laak, Escamp en Centrum gezakt tot rond de 80%.

Bevinding 3: Oudere kinderen, in de categorie kleuters, schoolkinderen en adolescenten, hebben vaak een lagere vaccinatiegraad dan zuigelingen

De vaccinatiegraad in Den Haag is het hoogste bij de zuigelingen en het laagst bij de adolescenten. Dit patroon was ook al in voorgaande rapportages zichtbaar. De vaccinatiegraad voor kleuters en schoolkinderen is voor het derde jaar op rij gedaald, waarbij wijken zoals Transvaalkwartier, Schilderbuurt en Bouwlust en Vrederust in de stadsdelen Centrum en Escamp nu een opvallend lage vaccinatiegraad laten zien voor deze leeftijdsgroepen.

Invloed van anonieme vaccinaties

Sinds 1 januari 2022 worden vanwege 'informed consent' een deel van de gegevens omtrent vaccinaties anoniem ontvangen door het RIVM. Deze gegevens kunnen niet mee worden genomen in de berekening van de vaccinatiegraad. Het is daarom, in tegenstelling tot voorgaande jaren, niet precies bekend hoeveel lager de vaccinatiegraad voor sommige vaccinaties is. De gerapporteerde vaccinatiegraad kan daardoor lager zijn dan hij daadwerkelijk is. Het aantal vaccinaties dat niet kan worden meegeteld, is in deze rapportage nog vrij klein. Een groot deel van de kinderen heeft namelijk al vóór 2022 de RVP-vaccinaties gehad.

Toelichting, verdieping en achtergrond

Deze sectie geeft achtergrond bij de opzet van het RVP en belicht enkele methodologische keuzes en overwegingen. Ook wordt de implicatie van de hoofdbevindingen op eerder geformuleerde aanbevelingen om de vaccinatiegraad in Den Haag te verhogen besproken.

Achtergrond

Het Rijksvaccinatieprogramma (RVP) bestaat sinds 1957. De vaccinaties in het RVP beschermen tegen 12 ernstige infectieziekten die kinderen soms niet overleven of kunnen leiden tot blijvende ziektelast. Vaccinaties beschermen het individu, maar een hoge vaccinatiegraad biedt bovendien groepsbescherming. Kwetsbare inwoners, en in het bijzonder kinderen die (nog) niet zijn ingeënt, lopen bij een hoge vaccinatiegraad minder risico een infectieziekte door te maken. Zij worden beschermd door de ingeënte groep. Om deze groepsbescherming zo hoog mogelijk te houden is het belangrijk dat zoveel mogelijk inwoners zijn ingeënt. De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) streeft daarom naar een algemene vaccinatiegraad van 90% en een vaccinatiegraad van 95% voor mazelen.

Implicaties nieuwe cijfers voor aanbevelingen GGD adviesrapport 2022

Het algemene beeld in deze rapportage komt in grote lijnen overeen met wat er in eerdere jaren ook werd gezien; wijken met meer achterstand, zoals Transvaalkwartier en de Schildersbuurt, laten een lagere vaccinatiegraad zien dan wijken met minder achterstand, zoals Ypenburg, Leidschenveen, of Loosduinen. Ook het beeld dat oudere kinderen een lagere vaccinatiegraad laten zien dan de zuigelingen komt overeen met voorgaande jaren. Waar er echter in het voorgaande verslagjaar werd gezien dat de stadsdelen met achterstand daalden in vaccinatiegraad, en de stadsdelen met minder achterstand stabiel bleven, wordt dit jaar een algehele daling over alle stadsdelen gezien.

Begin 2022 heeft GGD Haaglanden een adviesrapport opgeleverd aan de gemeente Den Haag met daarin drie aanbevelingen om de RVP vaccinatiegraad in Den Haag te verhogen[†]. Deze aanbevelingen luiden: 1) bied betrouwbare informatie toegankelijk aan, 2) maak het halen van een vaccinatie zo bekend en makkelijk mogelijk, en 3) gebruik bestaande netwerken van betrouwbare professionals. Deze aanbevelingen zijn gedaan op basis van epidemiologische analyses van de RVP vaccinatiegraad in voorgaande jaren in Den Haag op wijkniveau en naar migratieachtergrond, en aanvullende informatie uit (inter)nationale literatuur, ervaringen vanuit COVID-19 en interviews met lokale professionals. Deze aanbevelingen waren met name toegespitst op de achterblijvende RVP vaccinatiegraad in wijken met achterstand waar veel kinderen woonden, met name bij kinderen uit de basisschoolleeftijd, omdat daar de meeste winst viel te behalen.

Op basis van de nieuwe inzichten uit deze rapportage, zijn deze aanbevelingen nog steeds actueel en relevant. Om echter te zorgen dat een interventie een zo optimaal mogelijk effect teweegbrengt, is het belangrijk deze zo goed mogelijk aan te laten sluiten op de obstakels die een doelgroep ervaart om zich te laten vaccineren. De aanbevelingen dienen daarom zo goed mogelijk te worden vertaald naar een doelgroep. De aanpak zoals beschreven in het adviesrapport uit 2022 was primair toegesneden op de inwoners van wijken met achterstand in Den Haag. Dit jaar zien we een algemene daling in heel Den Haag. Dat kan het lastiger maken om één, generieke aanpak te beschrijven en uit te rollen.

In de wijken Bouwlust en Vrederust, Transvaal, Schildersbuurt en Laak wonen veel kinderen en is de vaccinatiegraad voor veel vaccinaties momenteel erg laag, en al een paar jaar dalende. De gemiddeld gewogen vaccinatiegraad in deze wijken is lager dan 75%, voor sommige vaccinaties

[†] [Adviesrapport verhogen RVP vaccinatiegraad Den Haag \(2022\)](#). Afdeling epidemiologie, GGD Haaglanden.

is de vaccinatiegraad gedaald tot onder de 65%. Op basis van deze epidemiologische inzichten verdienen deze wijken, net zoals in eerdere rapportages, extra urgentie.

In verslagjaar 2020, 2021 en 2022 is de vaccinatiegraad lager in wijken met achterstand en bij kinderen met een migratieachtergrond

GGD Haaglanden voert sinds 2020 jaarlijks een epidemiologische analyse uit op de vaccinatiegraad van RVP vaccinaties in Den Haag op wijkniveau en naar migratieachtergrond. Met name in de analyse van verslagjaar 2020 kwam naar voren dat wijken met achterstand een lagere vaccinatiegraad in Den Haag laten zien dan wijken met minder achterstand. Daarnaast bleek uit een aanvullende analyse dat groepen met een migratieachtergrond gemiddeld genomen een lagere vaccinatiegraad hadden voor de BMR 2- jarigen, HPV meisjes en MenACWY adolescenten vaccinaties dan groepen zonder migratieachtergrond. Dit patroon was zichtbaar in de vier grootste steden van Nederland (G4). Via een gezamenlijk persbericht[†] is dit inzicht landelijk gecommuniceerd. De relatie tussen migratieachtergrond, wijken met achterstand en een lage vaccinatiegraad was opnieuw zichtbaar in verslagjaar 2021.

De vaccinaties in dit rapport zijn gezet in 2020, 2021 en 2022

De kinderen in deze rapportage zijn bijna allemaal gevaccineerd in 2020, 2021 en 2022. Het gaat om kinderen in geboortecohorten die in 2020, 2021 of 2022 zijn uitgenodigd voor een bepaalde vaccinatie en waarvan de vaccinatiestatus op een specifieke leeftijd in maart 2023 is vastgesteld. Ter illustratie: een kind dat is geboren in december 2020 krijgt na 4 maanden de eerste RVP vaccinatie, en de laatste na 14 maanden, dus in februari 2022. Voor de zuigelingen wordt de vaccinatiegraad bepaald op het moment dat een kind 2 jaar is, dus in december 2022. In maart 2023 wordt vervolgens vastgesteld door het RIVM hoeveel zuigelingen er uit het geboortecohort van 2020 zijn gevaccineerd, en daarover wordt in juni 2023 gerapporteerd. Daarom spreekt men vaak over rapportagejaar 2023, en bij voorkeur niet over *'de vaccinatiegraad in 2022'*. Sinds 2022 is het vaccinatieschema aangepast: ook jongens worden tegen HPV gevaccineerd en de leeftijd voor de HPV-vaccinatie is verlaagd van 13 naar 10 jaar. Omdat de RIVM cijfers gaan over prikken die zijn gezet vóór 2022, zijn de mogelijke gevolgen van deze aanpassing nog niet terug te zien in de cijfers in deze rapportage.

Dit rapport gebruikt de cijfers zoals aangeleverd vanuit het RIVM met leeftijdsgrens

Zoals hierboven beschreven ontvangt GGD Haaglanden de in 2023 vastgestelde vaccinatiegraad per wijk van het RIVM. Het RIVM rapporteert de vaccinatiegraad per geboortecohort. Bijvoorbeeld: van alle adolescente meisjes geboren in 2008 is in maart 2023 vastgesteld dat x procent volledig is gevaccineerd tegen HPV. Hierbij is er sprake van een leeftijdsgrens; binnen de grenzen van het cohort is x procent volledig gevaccineerd. Het kan echter dat kinderen zich later dan het reguliere vaccinatiemoment laten vaccineren en dus wel gevaccineerd zijn, maar niet meegenomen zijn in de registratie. Het RIVM rapporteerde dit jaar en vorig jaar ook de vaccinatiegraad zonder leeftijdsgrens om deze kinderen toch mee te nemen in de vaccinatiegraad. Vorig jaar is, bij uitzondering, besloten om de vaccinatiegraad zonder leeftijdsgrens te rapporteren voor Den Haag. Dit omdat met name voor HPV veel meisjes wel de vaccinaties hadden gehaald, maar later dan het reguliere moment, zeer waarschijnlijk door de coronamaatregelen. Er trad hierdoor een grote, onterechte vertekening op bij de vaccinatiegraad met leeftijdsgrens. Dit jaar is weer gekozen om de vaccinatiegraad met leeftijdsgrens te rapporteren, omdat dit de vergelijking met voorgaande jaren zuiverder maakt waardoor trends beter te interpreteren zijn.

[†] <https://nos.nl/artikel/2378368-kinderen-met-migratieachtergrond-minder-vaak-ingeent-tegen-hpv-en-meningokokken>

Gevolg van invoering informed consent

Door het invoeren van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) wordt de monitoring van de vaccinatiegraad de komende jaren bemoeilijkt. Ouders kunnen sinds 2022 aangeven dat zij niet willen dat de vaccinatiestatus van hun kind wordt doorgegeven aan het RIVM. Anonieme vaccinaties worden niet meegeteld voor de vaccinatiegraad, waardoor de vaccinatiegraad lager wordt gerapporteerd dan hij daadwerkelijk is. Het aantal vaccinaties dat niet kan worden meegeteld, is in deze rapportage nog vrij klein. Een groot deel van de kinderen heeft namelijk al vóór 2022 de RVP-vaccinaties gehad. Daarnaast is volgens het jaarlijkse RIVM RVP rapport "*Vaccinatiegraad en jaarverslag Rijksvaccinatieprogramma Nederland 2022*" gemiddeld circa 3% van de vaccinaties bij het CJG Den Haag anoniem doorgegeven in 2022 [tabel 4, p.25]. De kans op vertekening door anonieme vaccinaties in deze rapportage is daarom (zeer) beperkt. Niettemin dient er wel rekening mee gehouden te worden. De vaccinatiegraad op stadsdeel- en wijkniveau is minder betrouwbaar dan voorgaande jaren, zeker in wijken waarin weinig kinderen in aanmerking kwamen voor een vaccinatie.

Grootte van de cohorten, grootte van de wijken en berekening van de gemiddelde vaccinatiegraad per wijk en stadsdeel

De vaccinatiegraad op wijkniveau in deze rapportage (zie bijlagen) is alleen afgebeeld wanneer er minimaal 50 kinderen in een wijk wonen die in aanmerking kwamen voor vaccinatie. Deze grens is gesteld omdat anders het gevaar bestaat dat de getallen herleidbaar zijn naar personen. Daarnaast bestaat er in wijken waar weinig kinderen wonen extra kans op grote negatieve vertekening wanneer ouders geen toestemming hebben gegeven om de vaccinatie gegevens te delen met het RIVM.

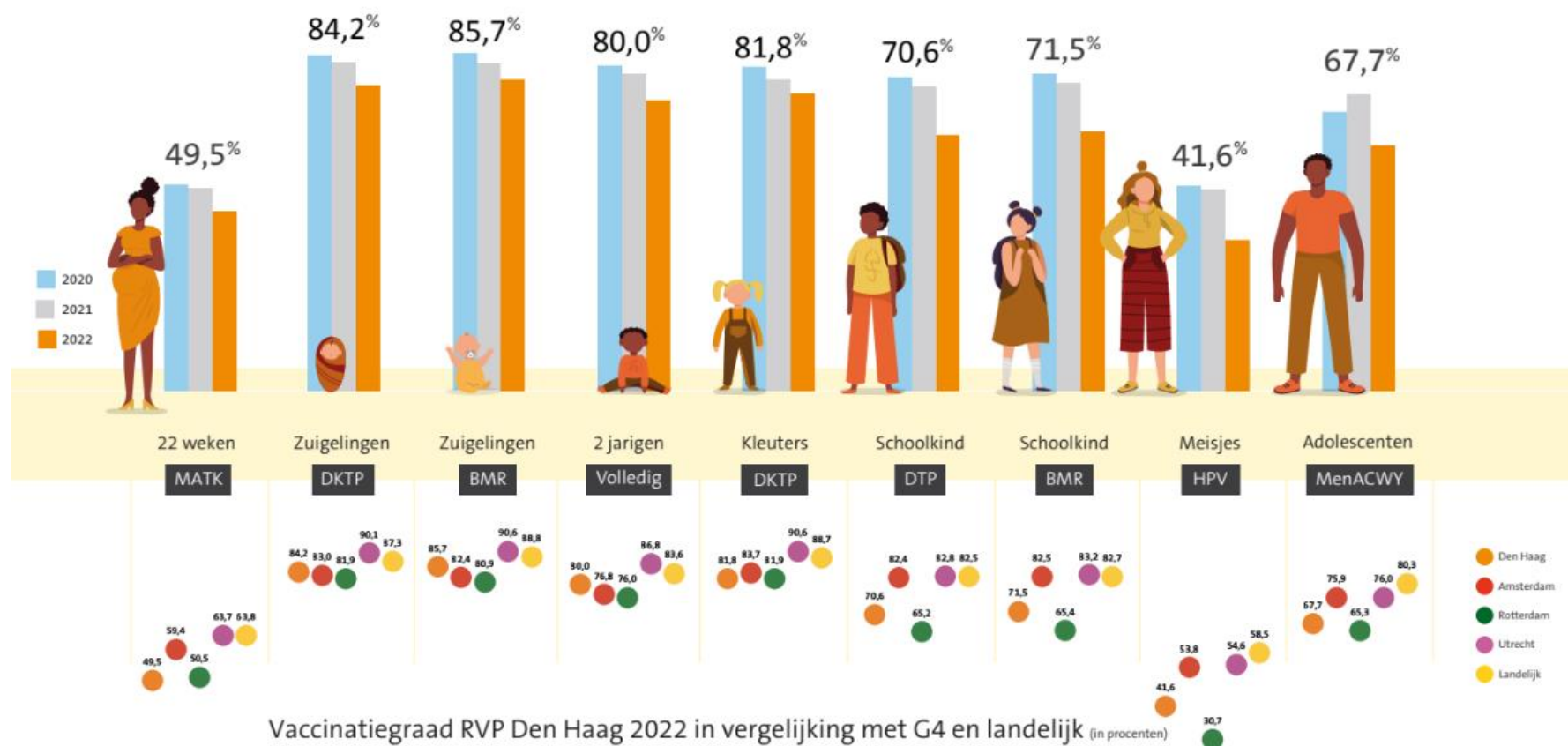
Wijken waar minder dan het benodigde aantal kinderen in aanmerking kwamen voor een vaccinatie zijn op de kaartjes grijs gemaakt.

Naast de hoogte van de vaccinatiegraad is ook het aantal kinderen dat woonachtig is in een wijk relevant. Ter illustratie: in een wijk met een vaccinatiegraad van 80% waar 20 kinderen wonen, zijn 16 kinderen wel, en 4 kinderen niet gevaccineerd. In een wijk waar 100 kinderen wonen en de vaccinatiegraad 85% is, zijn 15 kinderen niet gevaccineerd.

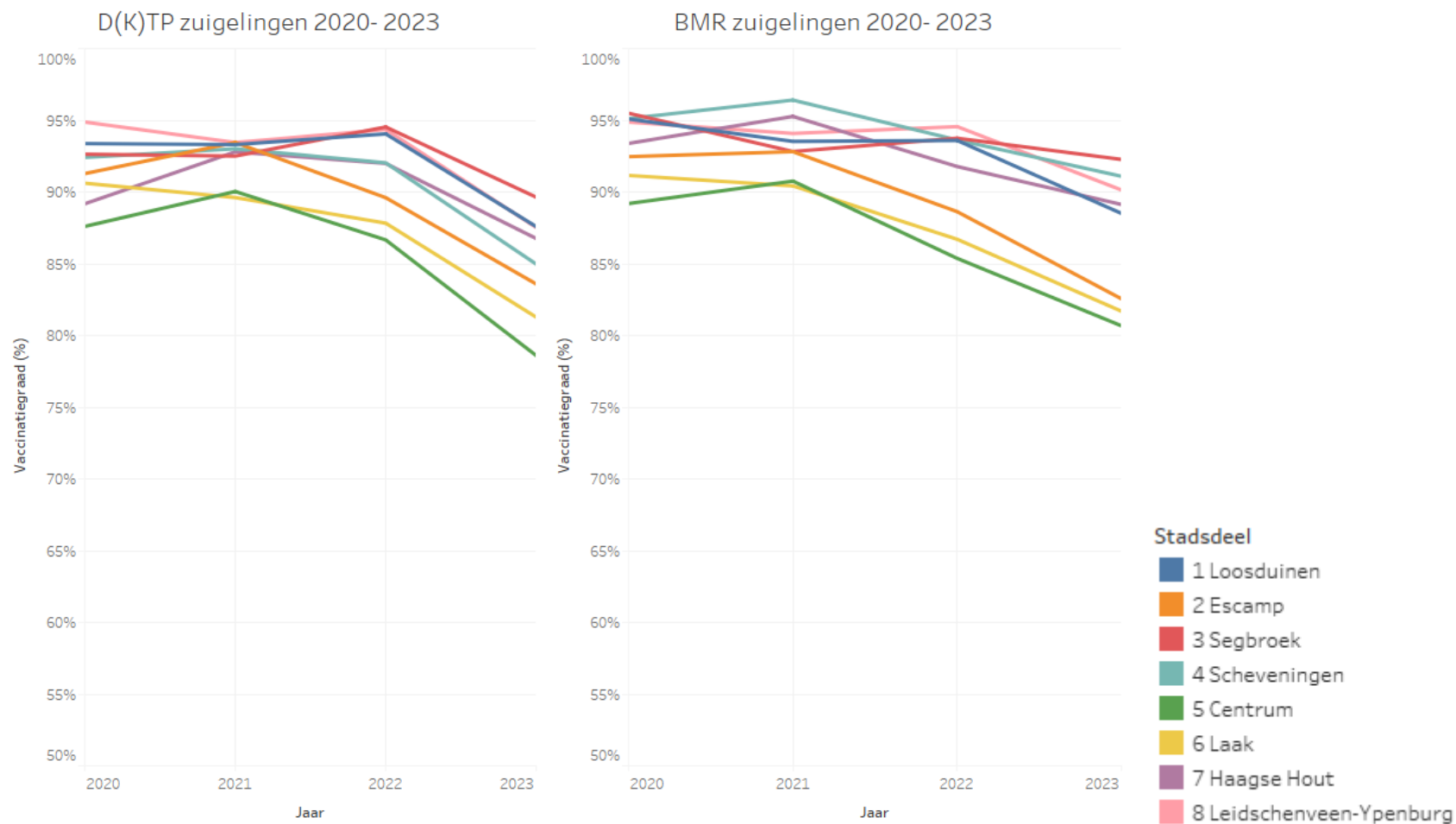
Om een algemeen beeld te krijgen van de vaccinatiegraad per wijk in Den Haag is per wijk een gemiddelde vaccinatiegraad berekend. HPV is buiten deze berekening gelaten, omdat de vaccinatiegraad van HPV afwijkend laag is in vergelijking met de andere vaccinaties. Dit is berekend door alle kinderen uit alle geboortecohorten in een wijk bij elkaar op te tellen, en te delen door alle kinderen uit een wijk die een vaccinatie hebben gekregen. Dit is daarom een gewogen gemiddelde, en niet het gemiddelde van de zes vaccinatiegraden van de zes vaccinaties.

Vaccinatiegraad RVP Den Haag 2022

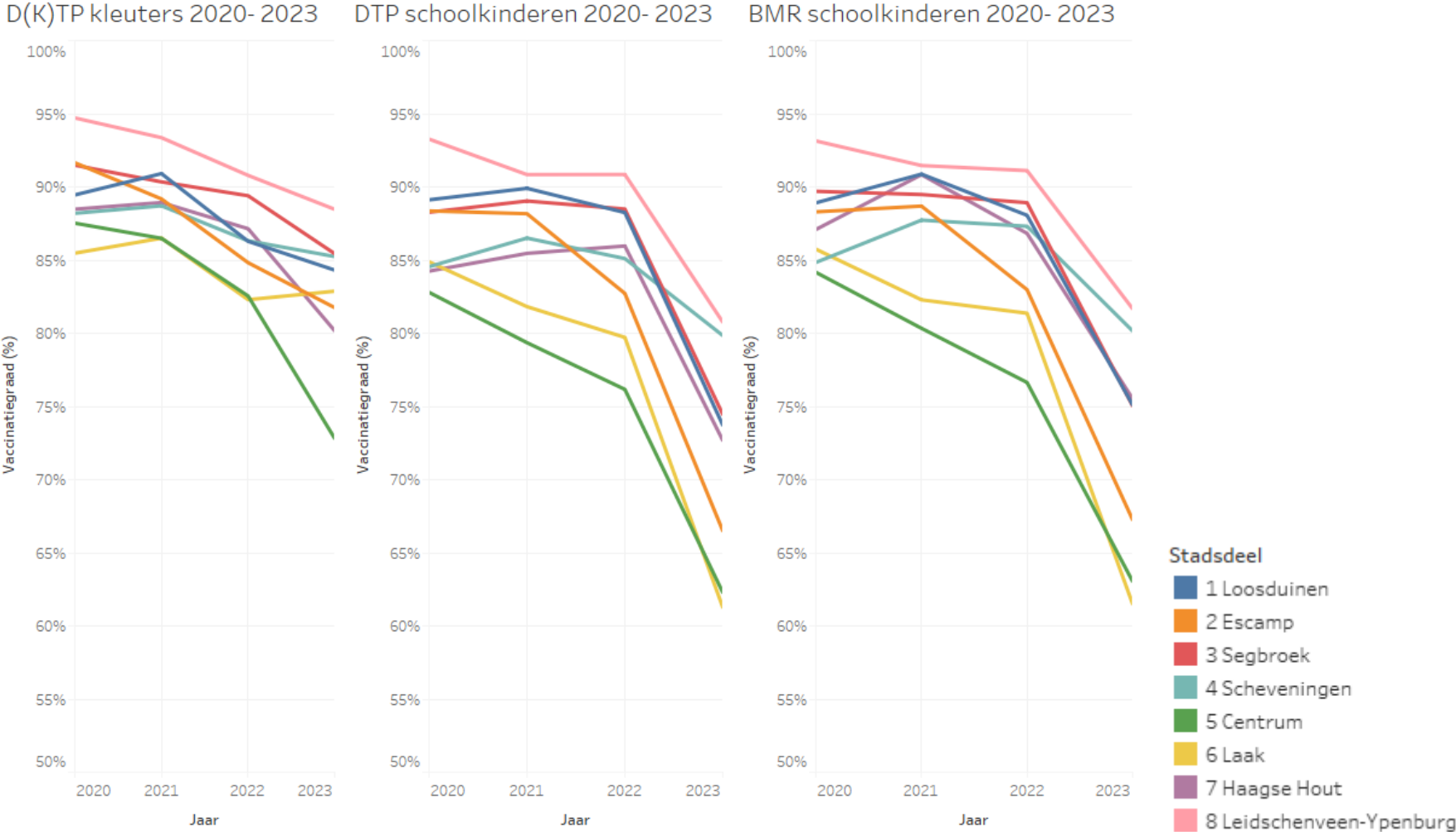
Zorgen om dalende vaccinatiegraad

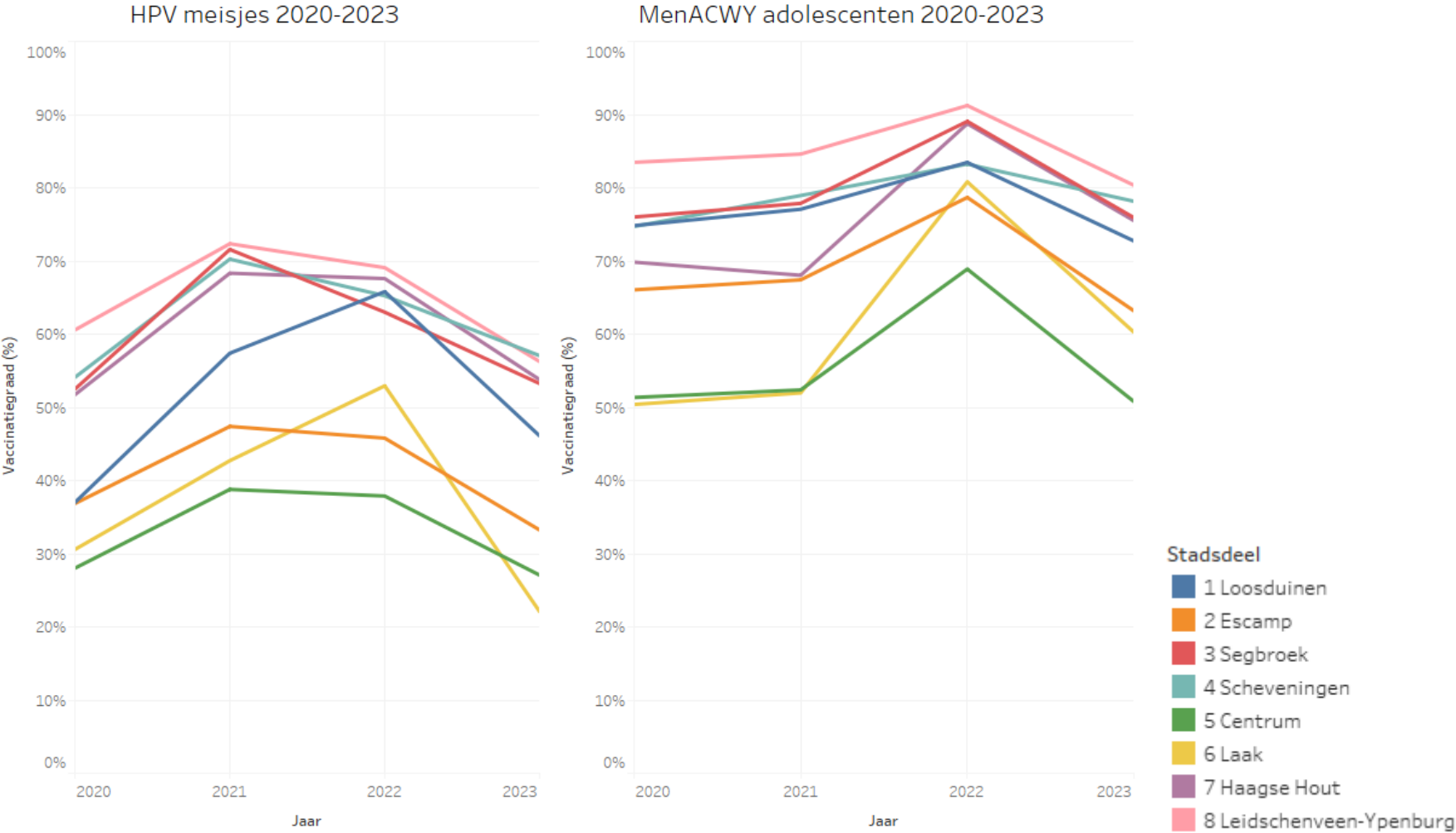
BIJLAGE B: TREND VACCINATIEGRAAD ZUIGELINGEN PER STADSDEEL (VERSLAGJAAR 2023)

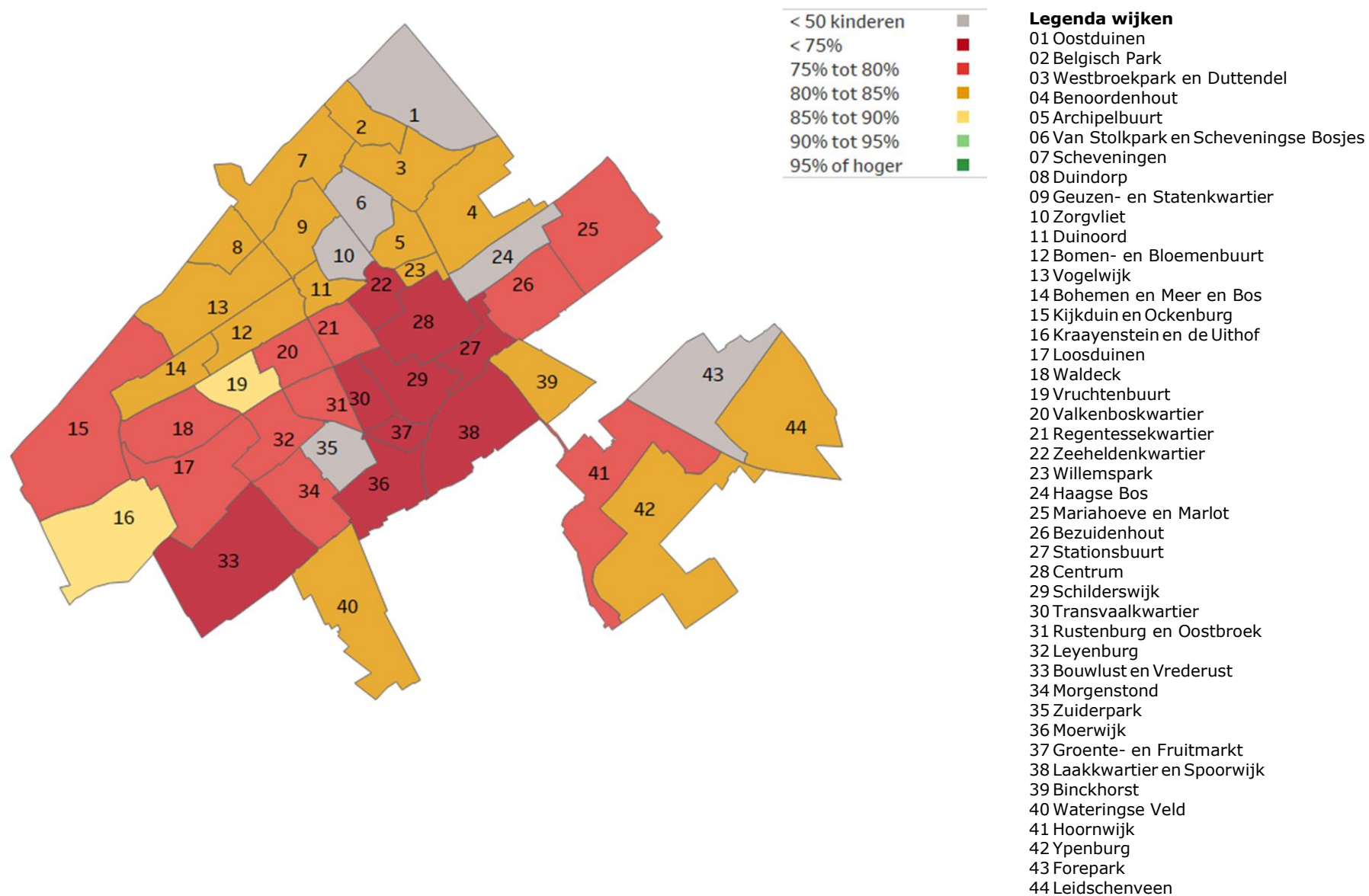
BIJLAGE C: TREND VACCINATIEGRAAD KLEUTERS EN SCHOOLKINDEREN PER STADSDEEL (VERSLAGJAAR 2023)

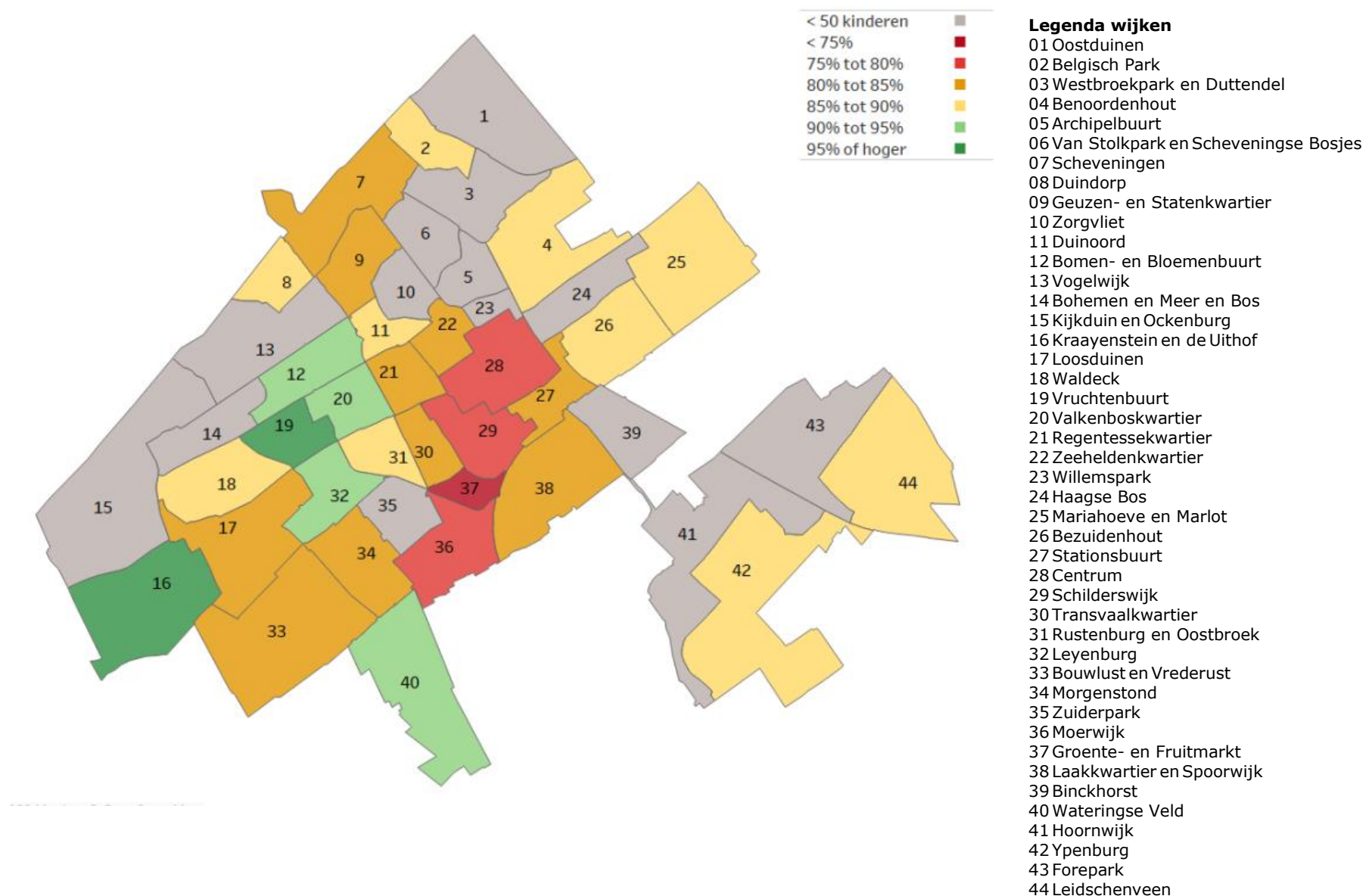
BIJLAGE D: TREND VACCINATIEGRAAD ADOLESCENTEN PER STADSDEEL (VERSLAGJAAR 2023)

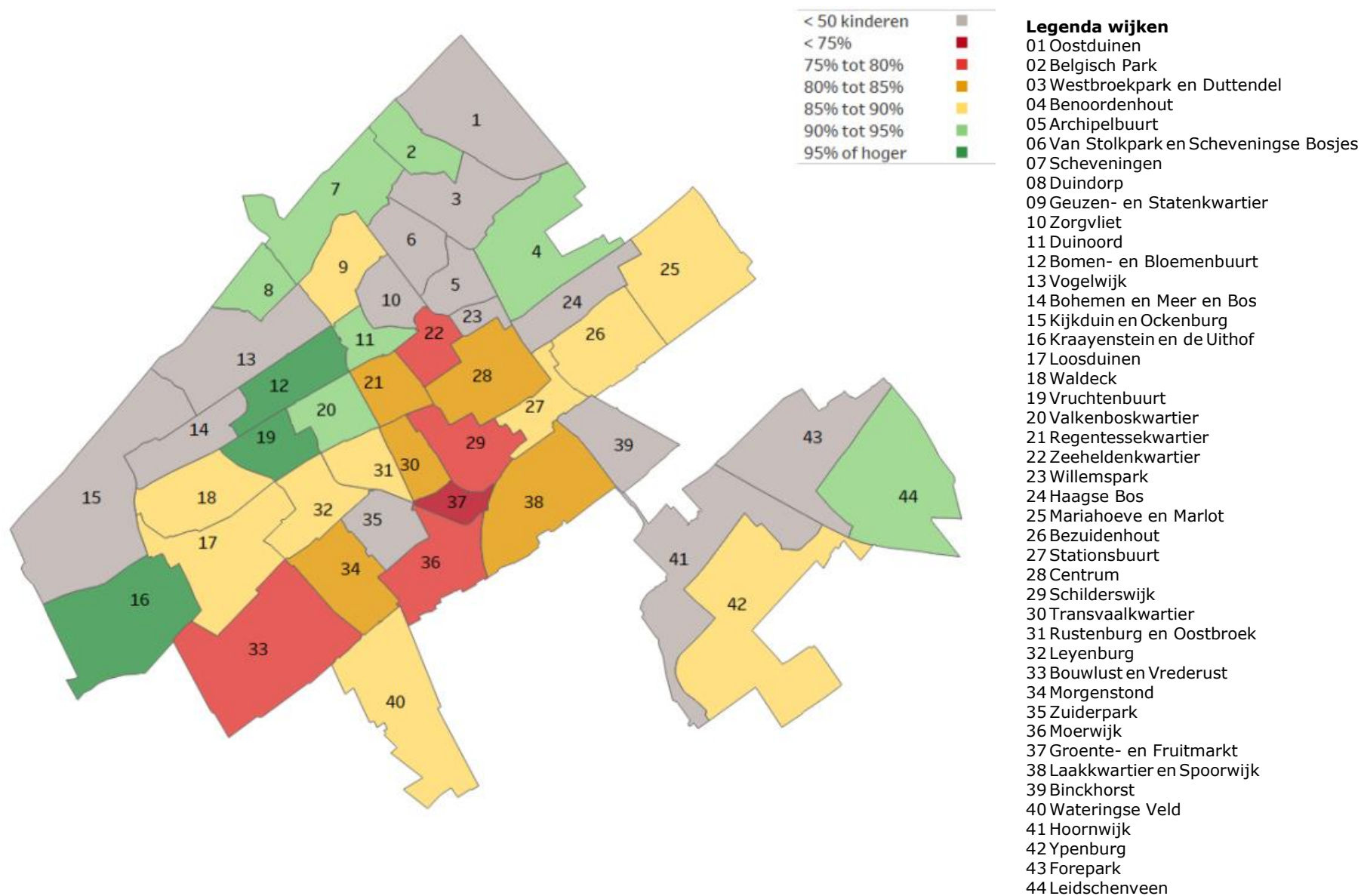
BIJLAGE E: GEWOGEN GEMIDDELDE VACCINATIEGRAAD PER WIJK (VERSLAGJAAR 2023)

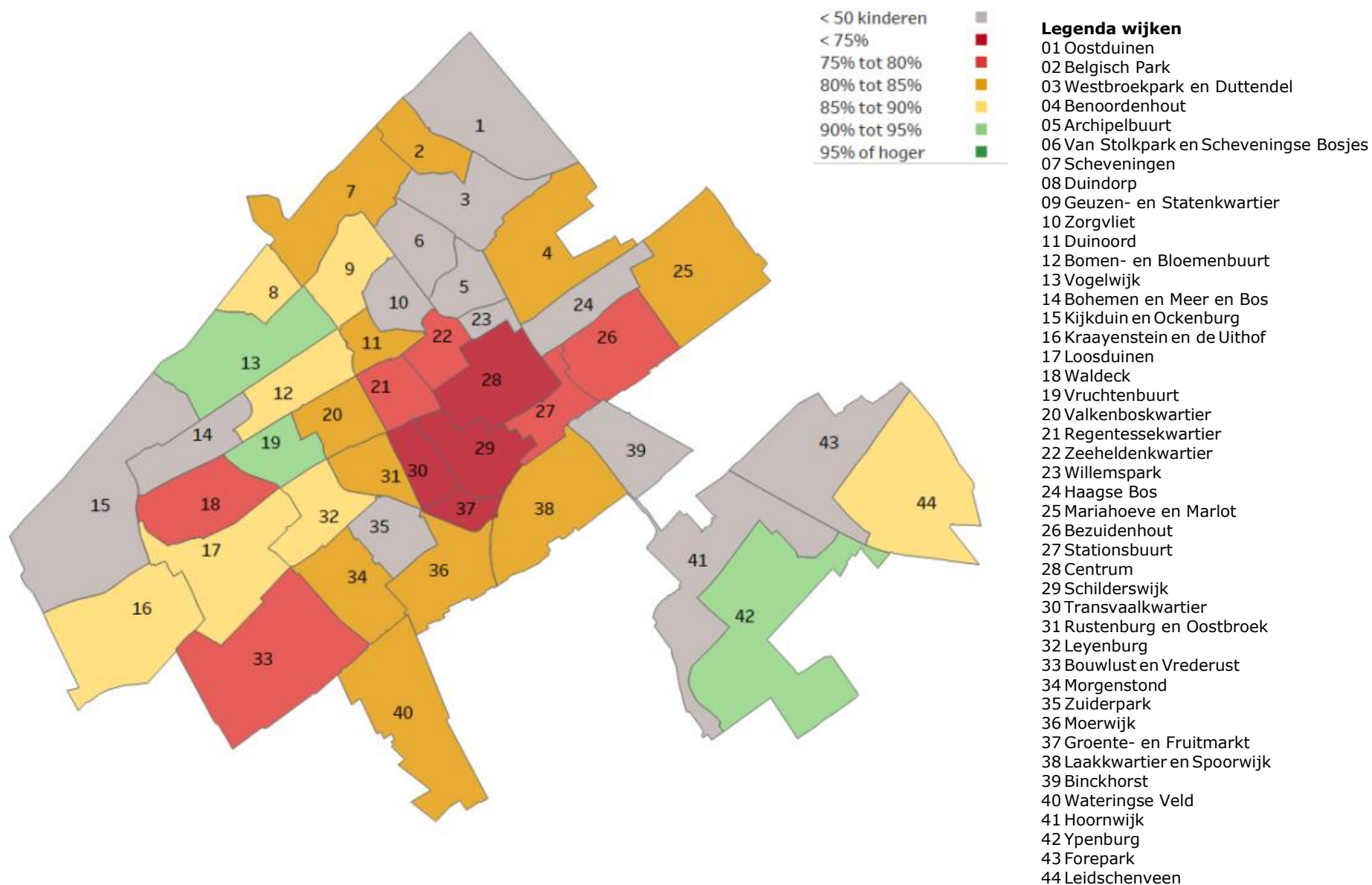
BIJLAGE F: VACCINATIEGRAAD ZUIGELINGEN D(K)TP PER WIJK (VERSLAGJAAR 2023)

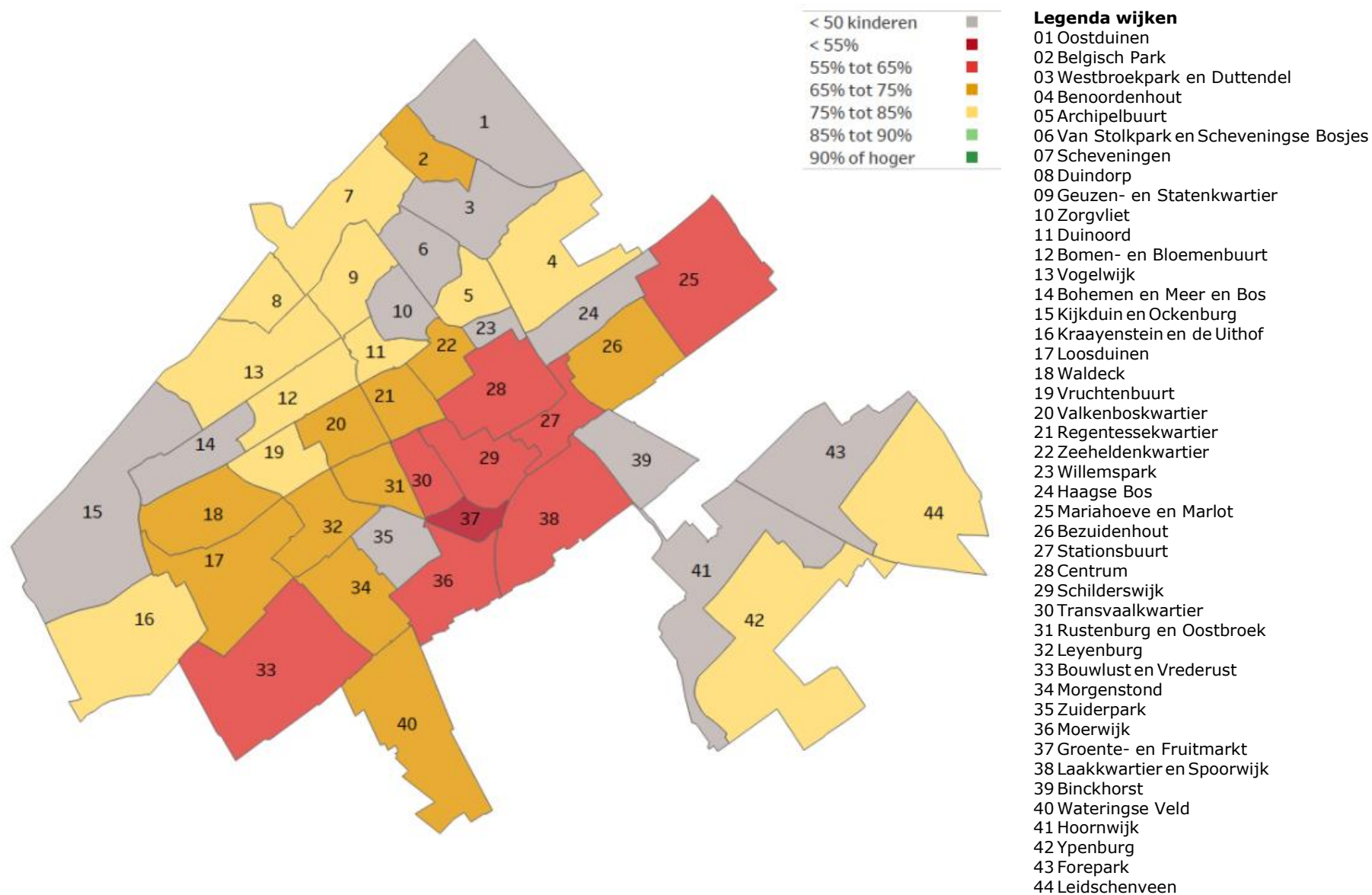
BIJLAGE G: VACCINATIEGRAAD ZUIGELINGEN BMR PER WIJK (VERSLAGJAAR 2023)

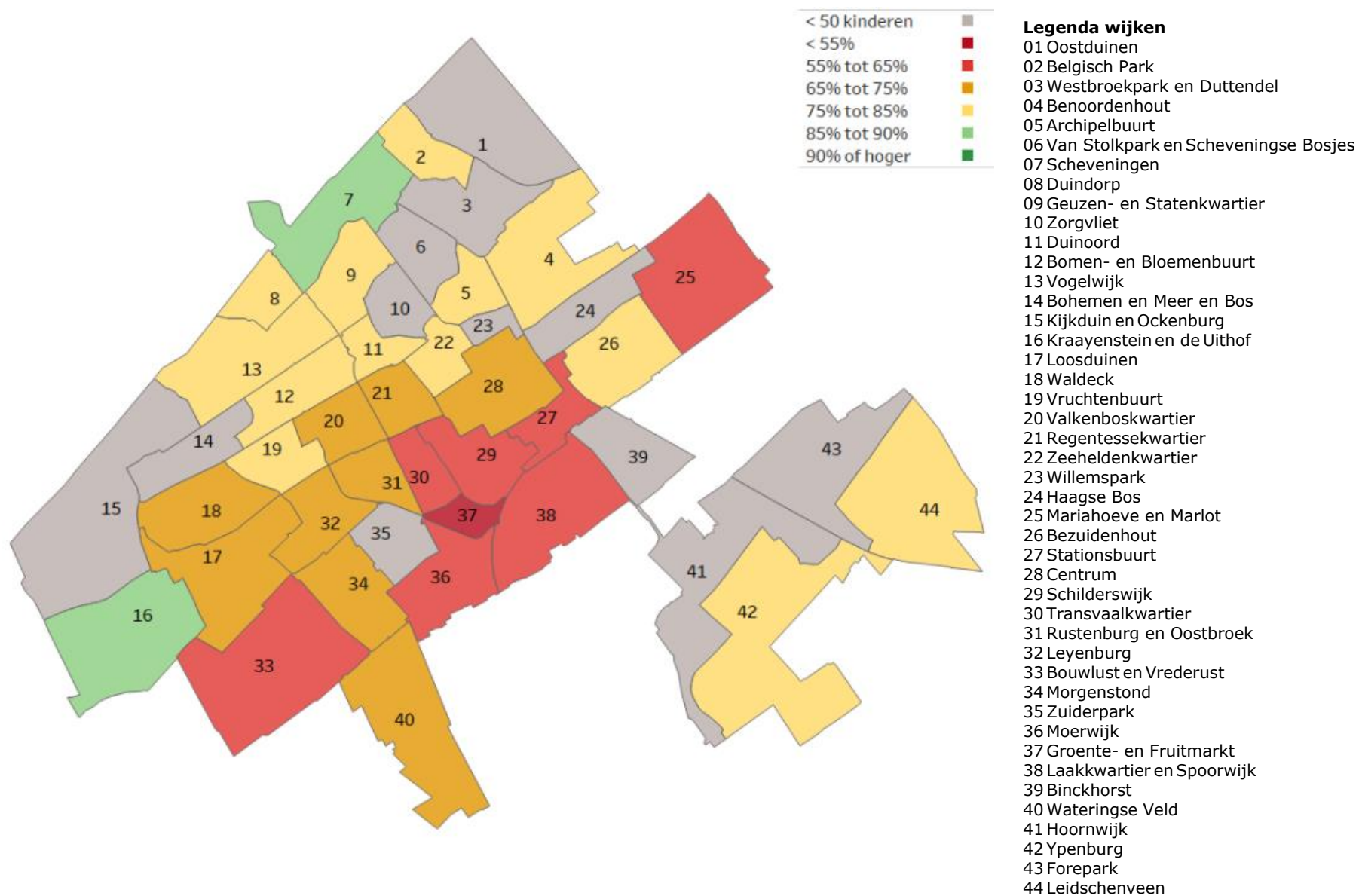
BIJLAGE H: VACCINATIEGRAAD KLEUTERS DKTP PER WIJK (VERSLAGJAAR 2023)

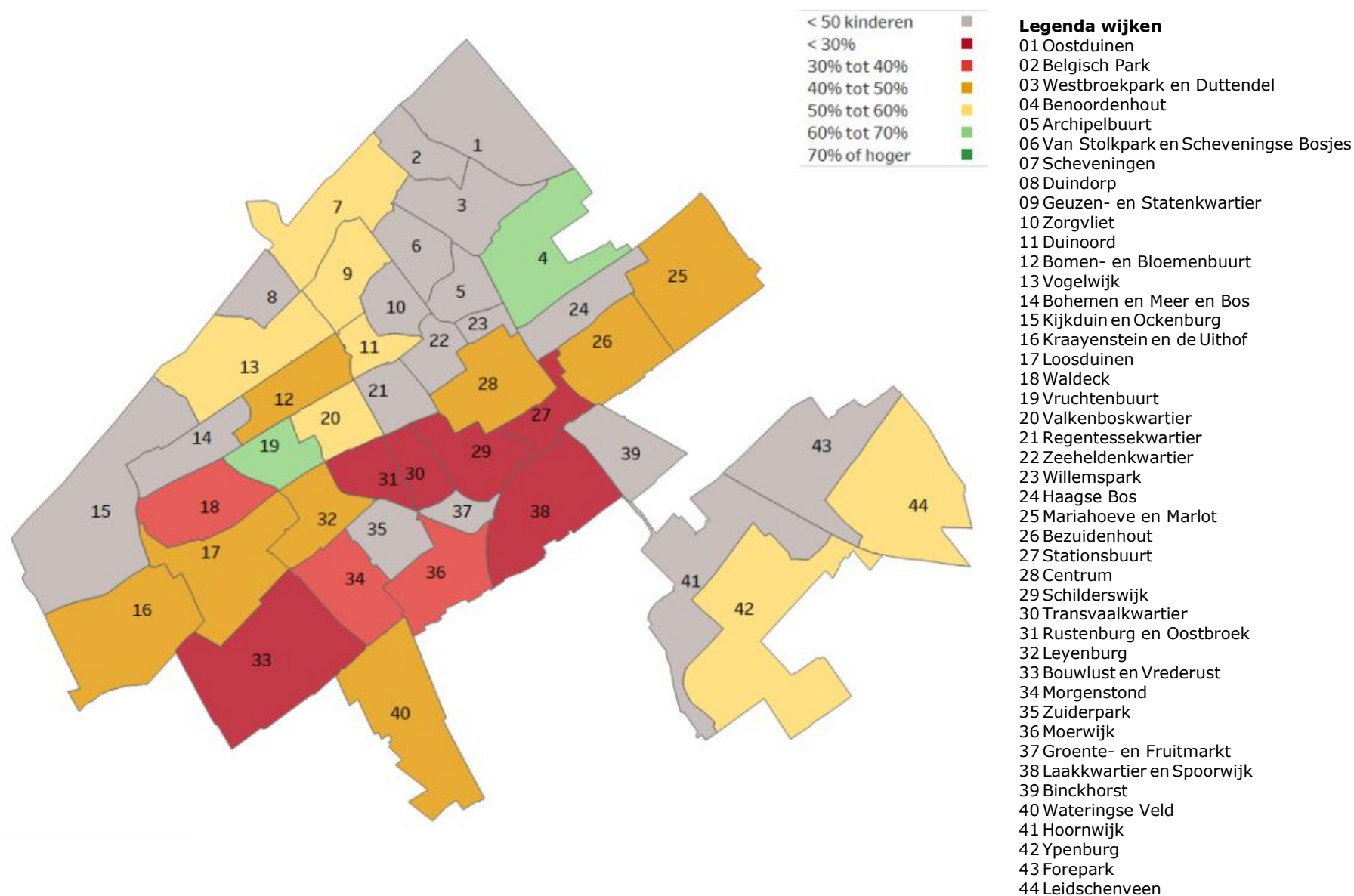
BIJLAGE I: VACCINATIEGRAAD SCHOOLKINDEREN DTP PER WIJK (VERSLAGJAAR 2023)

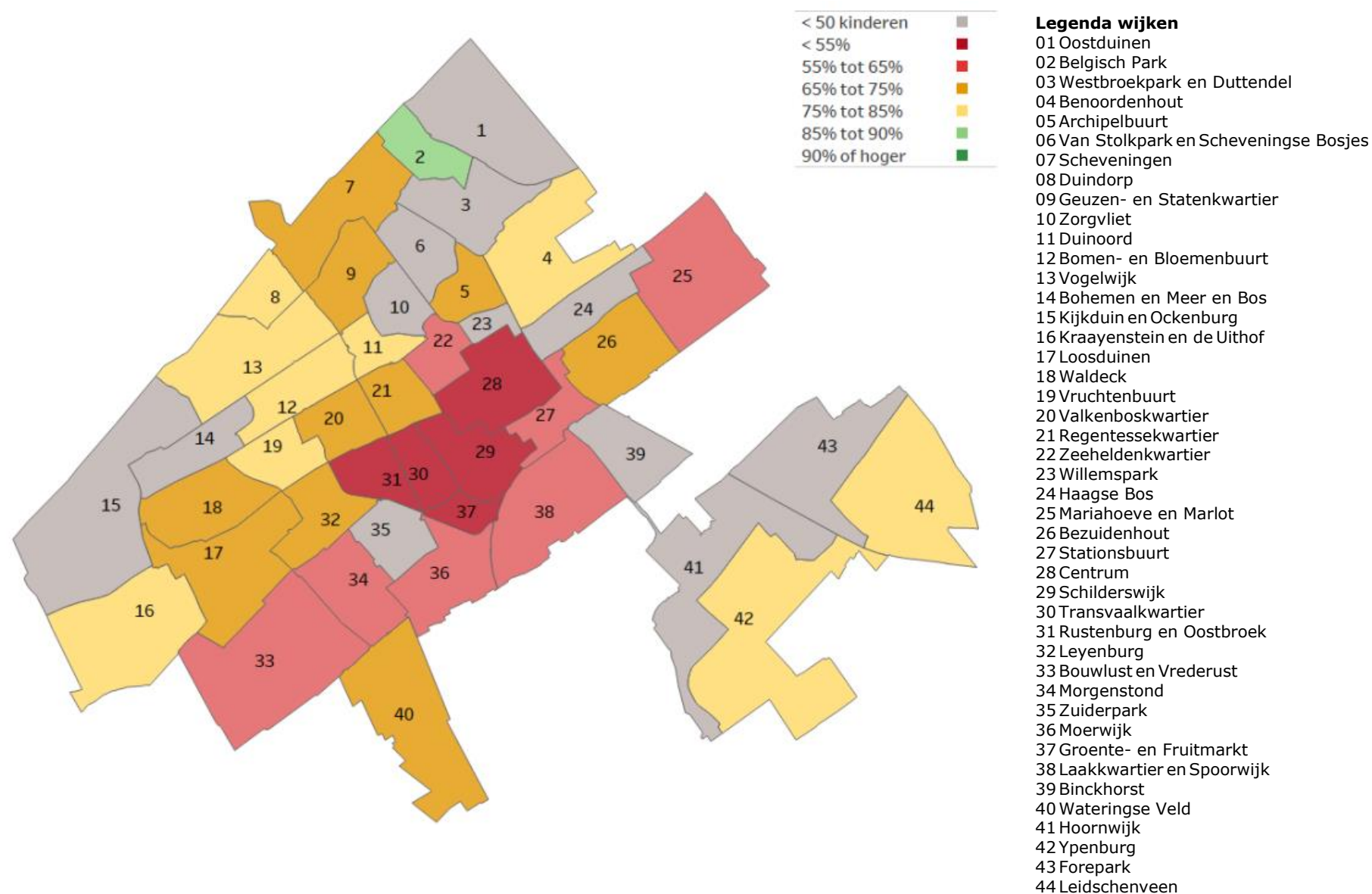
BIJLAGE J: VACCINATIEGRAAD SCHOOLKINDEREN BMR PER WIJK (VERSLAGJAAR 2023)

BIJLAGE K: VACCINATIEGRAAD ADOLESCENTE MEISJES HPV PER WIJK (VERSLAGJAAR 2023)

BIJLAGE L: VACCINATIEGRAAD ADOLESCENTEN MENACWY PER WIJK (VERSLAGJAAR 2023)

Colofon

Dit rapport is een uitgave van:

GGD Haaglanden
Afdeling Epidemiologie
Postbus 16130
2500 BC Den Haag
Tel: 070-353 7266
Email: gezondheidsgids@ggdhaaglanden.nl

Overname van gegevens is toegestaan, mits voorzien van duidelijke bronvermelding

Auteurs:

Marjolein Donker
Niels Gerrits

Den Haag, februari 2024

BEZOEKADRESSEN

Westeinde 128
2512 HE Den Haag
Reinier de Graafweg 5
2625 AD Delft
Croesinckplein 24-26
2722 EA Zoetermeer

POSTADRES

Postbus 16130
2500 BC Den Haag
info@ggdhaaglanden.nl
T (088) 355 01 00
www.ggdhaaglanden.nl